

ANALIZA KNJIŽNICA U SUSTAVU
SVEUČILIŠNE MATIČNE
DJELATNOSTI SVEUČILIŠNE
KNJIŽNICE U SPLITU ZA 2020.
GODINU

(temeljem podataka knjižnica upisanih u Sustav
elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o
poslovanju knjižnica)

Split, 21. svibnja 2021.

Sadržaj

Uvod	1
1. Sustav sveučilišne matične djelatnosti Sveučilišne knjižnice u Splitu – obuhvat	2
1. Sveučilišni knjižnični sustav i knjižnice izvan Sveučilišta u Splitu	2
1.1. USLUGE I KORIŠTENJE.....	4
1.2. FOND	5
1.3. PRORAČUN I TROŠKOVI.....	6
1.4. PRISTUP I OPREMA	6
1.5. KNJIŽNIČNO OSOBLJE	7
1.6. POKAZATELJI USPJEŠNOSTI	10
2. Specijalne knjižnice u sustavu matične djelatnosti Sveučilišne knjižnice u Splitu.....	11
3.1. USLUGE I KORIŠTENJE	11
3.2. FOND	12
3.3. PRORAČUN I TROŠKOVI.....	13
3.4. PRISTUP I OPREMA	14
3.5. KNJIŽNIČNO OSOBLJE	15
4. Neaktivne knjižnice.....	18

Uvod

Sveučilišna knjižnica u Splitu obavlja matičnu djelatnost za visokoškolske i specijalne knjižnice te druge pravne i fizičke osobe čije su knjižne zbirke ili njihovi dijelovi registrirani kao kulturno dobro, na području Zadarske, Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Dubrovačko-neretvanske županije te ima administratorsku ulogu u *Sustavu jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica* za sveukupno 61 knjižnica (12 visokoškolskih od kojih jedna ima status „neaktivna“, 4 visokoškolske izvan sustava Sveučilišta, od kojih dvije imaju status “neaktivna”, a jedna je „prestala s radom“ te 45 specijalnih knjižnice od kojih 31 ima status „neaktivne“ zbirke ili knjižnice). Za knjižnice i knjižne zbirke vjerskih zajednica ne prikupljaju se statistički podaci.

Kako pojedine knjižnice nemaju zaposlenog knjižničnog djelatnika već o fondu brinu dokumentaristi, viši kustosi i profesori raznih struka, navede su u *Sustavu jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica* za 2020. godinu kao „neaktivne“ jer ne zadovoljavaju sve uvjete propisane čl. 11 Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN 17/2019). Podaci ovih knjižnica i knjižničnih zbirki nisu uračunati u ovu analizu.

Zbog izvanrednih okolnosti vezano uz epidemiju COVID-19 i epidemioloških mjera koje su vladale prošlom godinom, 2020. godina je po svemu bila vrlo neobična što ima odraza i na statističke podatke koji u pojedinim skupinama nisu mogli biti prikazani u punom obimu i tako dati pravu sliku uobičajenog poslovanja knjižnica.

Početkom godine Nacionalna i sveučilišna knjižnica poslala je poziv za prikupljanje i unos statističkih podataka u Sustav. Prvi rok knjižnicama za ispunjavanje podataka bio je 19. veljače 2021., ali je on kasnije produžen.

Matična služba za istraživanje i razvoj Sveučilišne knjižnice u Splitu pratila je unos i po potrebi pojedinačno pozivala knjižnice na unos te ukazivala na moguće ispravke.

Prema dostavljenoj metodologiji iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, provedena je analiza podataka za 2020. godinu knjižnica registriranih u Sustav jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica iz nadležnosti matične djelatnosti Sveučilišne knjižnice u Splitu.

1. Sustav sveučilišne matične djelatnosti Sveučilišne knjižnice u Splitu – obuhvat

U Sustav jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica podatke je upisalo 14 aktivnih specijalnih i 12 visokoškolskih knjižnica u sustavu matičnosti Sveučilišne knjižnice u Splitu s područja Zadarske, Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Dubrovačko-neretvanske županije.

Tablica 1. Visokoškolske i specijalne knjižnice (administrativne jedinice¹) u 2020. godini

Županije RH	Visokoškolske knjižnice	Specijalne knjižnice	Ukupno
Zadarska	0	6	6
Šibensko-kninska	1	0	1
Dubrovačko-neretvanska	0	1	1
Splitsko-dalmatinska	11	7	18
Ukupno	12	14	26

1. Sveučilišni knjižnični sustav i knjižnice izvan Sveučilišta u Splitu

Tablica 2. Visokoškolske knjižnice (administrativne jedinice) prema vrsti visokog učilišta matične ustanove i županijama u 2020. godini

Županije	Sveučilište u Splitu		Veleučilišta		Visoke škole		Ukupno		Sveukupno
	Javne	Privatne	Javne	Privatne	Javne	Privatne	Javne	Privatne	
Splitsko-dalmatinska	11	0	0	0	0	0	0	0	11
Dubrovačko-neretvanska	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Šibensko-kninska	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Zadarska	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	11	0	1	0	0	0	0	0	12

¹ Administrativna jedinica označava knjižnicu kao jedinstvenu upravnu jedinicu.

U sustavu Sveučilišta u Splitu djeluje 1 sveučilišna i 12 visokoškolskih knjižnica:

- Sveučilišna knjižnica u Splitu
- Knjižnica Ekonomskog fakulteta
- Knjižnica Fakulteta građevinarstva, arhitekture i geodezije
- Knjižnica Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje
- Knjižnica Filozofskog fakulteta
- Knjižnica Kineziološkog fakulteta
- Knjižnica Prirodoslovno-matematičkog fakulteta
- Knjižnica Kemijsko-tehnološkog fakulteta
- Knjižnica Katoličkog-bogoslovnog fakulteta
- Knjižnica Medicinskog fakulteta
- Knjižnica Pravnog fakulteta
- Knjižnica Pomorskog fakulteta
- Knjižnica Umjetničke akademije

Knjižnica Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje kroz 2020. godinu je registrirana u Sustavu kao „neaktivna“ jer su dva knjižnična djelatnika krajem 2019. godine otišla u mirovinu, a njihova su radna mjesta dodijeljena znanstveno-nastavnom osoblju Fakulteta. Dolaskom nove uprave Fakulteta raspisan je natječaj za jednog dipl. knjižničara. S obzirom da je natječaj u tijeku vjerujem da će ova knjižnica vrlo brzo vratiti status „aktivne knjižnice“.

Sveučilišna knjižnica u Splitu pruža knjižnične usluge *Sveučilišnom odjelu zdravstvenih studija* sukladno Ugovoru iz 2012. godine.

Sve navedene knjižnice su prema vlasništvu javne i upisane su u *Upisnik knjižnica*².

Izvan Sveučilišta u Splitu djeluje 1 javna knjižnica *Veleučilišta u Šibeniku* koja je u 2020. godini preselila u nove prostore.

Knjižnica Visoke privatne škole - Tv akademija je „prestala s radom“.

Tablica 3. Visoka učilišta koja nemaju knjižnicu prema osnivaču i županijama u 2020. godini

Županije	Javne ustanove	Privatne ustanove	Ukupno
Šibensko-kninska	1	0	1
Ukupno	1	0	1

U sklopu matične djelatnosti je i *Veleučilište „Marko Marulić“* u Kninu (Šibensko-kninska županija) koje je zavedeno u Sustav, ali nema knjižnicu i u planu je nadzora u drugoj polovici 2021. godinu.

Osim navedenog, na području Zadarske, Šibensko-kninske i Dubrovačko-neretvanske županije djeluju knjižnice koje nisu pod nadležnosti Sveučilišne knjižnice u Splitu:

1. Sveučilišna knjižnica Sveučilišta u Zadru
2. Znanstvena knjižnica Zadar
3. Sveučilišna knjižnica Dubrovnik
4. Znanstvena knjižnica Dubrovnik

² <http://upisnik.nsk.hr/upisnik-knjiznica/>

1.1. USLUGE I KORIŠTENJE

Tablica 4. Broj korisnika visokoškolskih knjižnica prema kategoriji i vrsti knjižnica

Knjižnice u visokim učilištima	Aktivni posuđivači	Aktivni korisnici			
		Ukupno	Zaposlenici	Studenti	Vanjski korisnici
Knjižnice Sveučilišta u Splitu	5.746	12.063	1.235	14.030	297
SVKST	3.463	3.548	57	3.169	322
Veleučilišta	134	165	46	117	2
Ukupno	9.343	15.776	1.338	17.316	621

Od ukupnog broja aktivnih korisnika visokoškolskih knjižnica, koji je za 2020. godinu iznosio 15.776, 59,2 % čine aktivni posuđivači, a 40,8 % korisnika ne koristi tu uslugu knjižnice. Sveučilišna knjižnica u Splitu ima 3.463 aktivna posuđivača od kojih je najveći broj studenata.

Većina knjižnica je podatke o aktivnim posuđivačima preuzela iz knjižničnih programa CROLIST i Metel ovisno kojim se programom knjižnica služi dok su pojedine knjižnice podatke dobile uzorkovanjem.

Tablica 5. Broj usluga prema vrsti knjižnica

Vrsta knjižnice	Posudbe	Međuknjižnična posudba	Posjete*	Radionice	Polaznici radionica	Preuzete jedinice ³
Knjižnice Sveučilišta u Splitu	12.625	2.125	344.370	7*	121	32.533
SVKST	5.526	444	289.369	1	11	0
Veleučilišta	183	0	130	0	0	0
Ukupno	18.334	2.569	633.869	8	132	32.533

Služeći se statističkim podacima Nacionalne i sveučilišne knjižnice o elektroničkim izvorima kojima imamo pristup nacionalnom licencom, Sveučilište u Splitu je aktivno koristilo sve pretplaćene elektroničke izvore te imamo oko 100.000 preuzetih jedinica. Ovisno o područjima znanosti neki izvori su se koristili manje neki više. Korištenje citatnih baza podataka je isto kao i prethodnih godina (29 %) dok je na Sveučilištu u Splitu zabilježeno veće korištenje IEEE (14,9%) i JSTOR (9,8%) u odnosu na korištenje ostalih elektroničkih izvora. Sva tri splitska instituta aktivno koriste elektroničke izvore.

Kako je 2020. godina obilježena pandemijom, bazama podataka se pristupalo i putem *Proxy servera* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Razlog tomu je epidemiološka situacija u Republici Hrvatskoj za vrijeme pandemije i odsutnost fizičkog boravka unutar ustanova i knjižnica.

*Posjete - upisan je ukupan broj virtualnih i fizičkih posjeta.

1.2. FOND

Tablica 6. Fond prema vrsti građe i prema vrsti visokih učilišta

Knjižnice u visokim učilištima	Knjige		Časopisi	Ocjenski radovi*	Ostala građa ⁴	Ukupno
	Ukupno	Od toga u otvorenom pristupu				
Knjižnice Sveučilišta u Splitu	216.217	86.435	127.063	24.869	7.341	375.490
SVKST	420.156	11.079	76.363	1.232	69.909	567.660
Veleučilišta	3.268	3.268	2	0	6	3.276
Ukupno	639.641	100.782	203.428	26.101	77.256	946.426

*Tiskani ocjenski radovi.

**Ostala građa (novine, AV građa, e-građa na prijenosnim medijima, ostala građa)

Sve su knjižnice u Sustav upisale građu po navedenim skupinama. Kod podatka „knjige“ nije bilo problema jer je sva građa visokoškolskih knjižnica Sveučilišta u Splitu inventarizirana pa se može ustvrditi da su podaci točni.

Najviše problema je bilo kod unosa podatka „časopisi“ jer su knjižnice različito tumačile način zbrajanja „sveščića“. Također, nije jasno unosi li se ono što je inventarizirano u određenoj godini (zaostaci iz prošlih godina) ili ono što je objavljeno u određenoj godini.

Pojedine knjižnice ne čekaju „kompletiranje godišta“ već unose pojedinačne brojeve/sveščiće dok neke knjižnice čekaju s unosom pa se kod nekih zbraja u jednoj godini određeni naslov časopisa, a kod nekih u sljedećoj godini.

Također, neke su knjižnice navele manjkavost knjižničnog programa kao neadekvatnog za evidentiranje serijskih publikacija (npr. CROLIST).

Visokoškolske knjižnice u 2020. godini imale su ukupno 946.426 jedinica knjižnične građe u svojem fondu. Najveći dio fonda ima Sveučilišna knjižnica u Splitu, koja je i primatelj obveznog primjerka. Samo 2,7 % građe je u otvorenom pristupu, dok je skoro 40 % fonda visokoškolskih knjižnica u otvorenom pristupu.

Brojčana vrijednost fonda visokoškolskih knjižnica se razlikuje od knjižnice do knjižnice.

⁴ Ostala građa su sva druga građa koja nisu knjige, časopisi i ocjenski radovi.

1.3. PRORAČUN I TROŠKOVI

Tablica 7. Troškovi nabave i edukacije prema vrsti visokog učilišta

Visoka učilišta	Troškovi nabave građe, e-izvora, uveza (kn)	Troškovi edukacije (kn)	UKUPNO
Knjižnice Sveučilišta u Splitu	731.227,65	250,00	731.477,65
SVKST	121.935,02	12.383,17	134.318,19
Veleučilišta	36.790,46	0,00	36.790,46
Ukupno	889.953,13	12.663,17	902.586,30

Sastavnice pojedinih fakulteta (Ekonomski, Pravni i Medicinski fakultet) raspolažu većim sredstvima od ostalih sastavnica, a Filozofski fakultet ima ravnotežu u nabavljanju građe za sve studijske grupe.

Negativan trend nemogućnosti odlaska na edukaciju van mjesta stanovanja se nastavlja i dalje. Bez obzira na godinu obilježenu COVID-19 i epidemiološkim mjerama matične ustanove izdvajaju minimalna ili nikakva sredstva za edukaciju djelatnika knjižnica. S obzirom na brze promjene u polju knjižničarstva knjižničarski djelatnici bi trebali češće imati mogućnost razmjene znanja i iskustava s kolegama unutar Republike Hrvatske i šire.

1.4. PRISTUP I OPREMA

Tablica 8. Stanje pristupa i opreme u visokoškolskim knjižnicama prema vrsti visokog učilišta

Visoka učilišta	Tjedno radno vrijeme*	Broj radnih mjesta ⁵	Broj računala za korisnike	m ²
Knjižnice sveučilišta	552	471	71	4284
SVKST	85	119	143	6899
Veleučilišta	40	0	0	18
Ukupno	677	590	214	11.201

* Prosječno radno vrijeme knjižnica je 40 sati tjedno. Neke knjižnice su otvorene samo u jutarnjim satima, a neke imaju cjelodnevno radno vrijeme.

Sveučilišna knjižnica u Splitu je, useljenjem Rektorata, u drugoj polovici 2020. godini izgubila dio prostora. U veći dio prvog kata te drugi, treći, četvrti i peti kat se smjestio Rektorat Sveučilišta u Splitu. Useljenjem Rektorata Sveučilišna knjižnica je izgubila učionice za rad na drugom katu te prostor za održavanje edukacija na četvrtom katu. Multifunkcionalna dvorana je također pripala Sveučilištu u Splitu dok je knjižnica može koristiti na zahtjev. Sveučilišna knjižnica je dobila dio prostora u sjevernom

⁵ Broj sjedećih mjesta za korisnike.

tornju zgrade u koji je preselio Odjel za zaštitu i digitalizaciju građe te uređenu učionicu na etaži -2 s desetak radnih mjesta.

U visokoškolskim knjižnicama broj sjedećih radnih mjesta za korisnike je u rasponu od 1-18. Najviše radnih mjesta za korisnike imaju Medicinski, Pomorski i Ekonomski fakultet koji je knjižnicu proširio na 1500 m².

Tablica 9. Knjižnični programi koje visokoškolske knjižnice koriste

Visoka učilišta	Aleph	Metel	Zaki	CroList	Koha	Ostalo
Knjižnice sveučilišta	0	9	0	2	0	0
SVKST	0	0	0	1	0	0
Veleučilišta	0	1	0	0	0	0
Ukupno	0	10	0	3	0	0

Deset knjižnica knjižnu građu obrađuje u Metel knjižničnom softveru dok je Sveučilišna knjižnica s još dvije visokoškolske knjižnice u CROLIST programu. Kad bi se u budućnosti sve knjižnice odlučile za isti knjižnični program knjižničari u visokoškolskim knjižnicama bi znatno uštedjeli vrijeme za obradu knjižnične građe te ga usmjeravali na edukaciju korisnika, bibliometrijske usluge i sl. Knjižnični program Metel biraju zbog opcije bolje korisničke podrške te povoljne cijene. Knjižnica Ekonomskog i Pravnog fakulteta te Sveučilišna knjižnica u Splitu su u 2020. godini organizirale Skupni katalog knjižnica Sveučilišta u Splitu u CROLIST programu.

1.5. KNJIŽNIČNO OSOBLJE

Tablica 10. Broj zaposlenika knjižnice prema radnom mjestu i vrsti visokog učilišta u 2020. godini

Visoka učilišta	Zaposlenici na radnom mjestu stručnog knjižničarskog osoblja ⁶						Ostali ⁷	Sveukupno ⁸
	Pom. knjiž. ⁹	Knjiž. ¹⁰	Dipl. knjiž. ¹¹	Viši knjiž. ¹²	Knjiž. savjet. ¹³	Ukupno		
Sveučilište	7	1	11,5	1	1	21,5	0	21,5
SVKST	14	0	10	5	1	30	24	54

⁶ Broj zaposlenika se dobije zbrajanjem stručnog knjižničarskog osoblja, Broj ostalog knjižničnog osoblja i Broj ostalog osoblja. Izostavljaju se volonteri i studenti.

⁷ Ostali – uključuje sistemske knjižničare i ostalo informatičko osoblje, studente, stručne suradnike, pripravnike i osobe zaposlene na projektima te administrativno osoblje, spremačice, osobe na održavanju zgrade i sl.

⁸ Sveukupno – broj Ukupno i Ostali

⁹ Pomoćni knjižničari.

¹⁰ Knjižničari.

¹¹ Diplomirani knjižničari.

¹² Viši knjižničari.

¹³ Knjižničarski savjetnici.

Veleučilišta	0	0	1	0	0	1	0	1
Ukupno	21	1	20,5	8	2	50,5	24	74,5

Tablica 11. Broj zaposlenog osoblja knjižnice prema postignutom stručnom zvanju

Visoka učilišta	Pom. Knjiž	Knjižničar	Dipl. knjiž	Viši knjiž.	Knjiž. Savjetnik	Ukupno
Sveučilište	6	1	11	3	1	22
SVKST	14	0	10	5	1	30
Veleučilišta	0	0	1	0	0	1
Ukupno	21	1	21	8	2	53

Od ukupnog broja zaposlenog osoblja knjižnice prema postignutom stručnom zvanju u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu je zaposleno njih 56,6 %, a ostalih 44,4 % knjižničarskih djelatnika radi u visokoškolskim knjižnicama.

Razlika između podataka u Tablici 11. i Tablici 12. nastala je zbog nemogućnosti stručnih knjižničarskih djelatnika da stručnim napredovanjem ostvare pripadajući koeficijent.

Tablica 12. Knjižnica prema broju zaposlenika

Broj zaposlenika u knjižnicama	Sve knjižnice		Sveučilište		Veleučilišta	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
1	3	23,07	2	16,6	1	100
2	7	53,85	7	58,3	0	0
3	2	15,39	2	16,6	0	0
11 i više	1	7,69	1	8,33	0	0
Ukupno	13	100	12	100%	1	100%

U Sveučilišnoj knjižnici u Splitu radi približno isti broj dipl. knjižničara koliko i u svim ostalim visokoškolskim knjižnicama zajedno.

U pojedinim visokoškolskim knjižnicama rade dva ili više diplomiranih knjižničara (3 od 13 knjižnica), a u većini kombinacija diplomiranih i pomoćnih knjižničara (7 od 13 knjižnica). U 2 knjižnice radi jedan dipl. knjižničar. Ako uzmemo u obzir obim poslova knjižničara u visokoškolskim knjižnicama možemo reći da je u pojedinim knjižnicama nedostatan broj dipl. knjižničara (npr. knjižnica *Medicinskog, Filozofskog i Prirodoslovno-matematičkog fakulteta*). Tijekom godine 3 kolegice (2 dipl. knjiž. i 1 knjiž. savjetnik) odlaze u mirovinu te su na objema sastavnicama koeficijenti dodijeljeni znanstveno-nastavnom osoblju što postaje praksa u knjižnicama koje imaju više od jednog zaposlenog. Takvim postupanjem Knjižnica Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje (FESB) u Splitu više od godinu dana je ostavljena bez nadzora.

Knjižničari zaposleni u knjižnicama sastavnica i Sveučilišnoj knjižnici u Splitu ne mogu izboriti veći koeficijent koji im napredovanjem pripada što nikako nije motivirajuće za rad. Kolegica iz Knjižnice Umjetničke akademije već nekoliko godina ne može postići koeficijent koji je stekla napredovanjem u struci. U jednoj od sastavnica je zaposlena jedna osoba na nižem stručnom radnom mjestu i zbog postojećih propisa ne može obaviti stručnu praksu unutar sustava te pristupiti polaganju stručnog ispita za diplomiranog knjižničara.

Najveći postotak 53,8% ima dvije zaposlene stručne osobe u visokoškolskoj knjižnici dok u sveučilišnoj knjižnici radi više od 11 osoba na stručnim knjižničarskim poslovima.

1.6. POKAZATELJI USPJEŠNOSTI

Tablica 13. Pokazatelji uspješnosti za visokoškolske knjižnice

<i>Pokazatelji</i>	<i>izdvojeno</i>	<i>Najmanji</i>	<i>Najveći</i>
<i>Izvori, pristup i infrastruktura</i>	<i>SVKST</i>	<i>Knjižnice Sveučilišta</i>	<i>Knjižnice Sveučilišta</i>
Postotak uspješnih međuknjižničnih posudbi	64	89	100
Prostor za korisnike po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	119	7	375
Osoblje po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	1,4	0,6	3,9
<i>Korištenje</i>			
Posudbe po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	0,3	25%	75%
Broj preuzetih jedinica sadržaja po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	1	0	81
Posjete knjižnici po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	13	0.1	114
Korisničko pohađanje knjižničnih događanja po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	24	0	0
Broj korisničkih pohađanja edukacije po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	1	0	67
Postotak dosegnute ciljane populacije	16	7	118
<i>Učinkovitost</i>	<i>SVKST</i>	<i>Knjiž. Sveučilišta</i>	<i>Knjiž. Sveučilišta</i>
Trošak po aktivnom korisniku			
<i>Mogućnosti i razvoj</i>	<i>SVKST</i>	<i>Knjiž. Sveučilišta</i>	<i>Knjiž. Sveučilišta</i>
Broj sati pohađanja predavanja formalnog obrazovanja po članu knjižničnog osoblja	2.607,31	327,66	1.684,15
Postotak institucionalnih sredstava dodijeljenih knjižnici	0	0.4	2.4

2. Specijalne knjižnice u sustavu matične djelatnosti Sveučilišne knjižnice u Splitu

Tablica: Struktura specijalnih knjižnica prema osnivanju

Vrsta specijalne knjižnice	Javne	Privatne	Ukupno
znanstvenih instituta	1	0	1
bolničkih i zdravstvenih ustanova	2	0	2
muzeja, galerija i arhiva	9	0	9
vjerskih zajednica	0	0	0
javnih i državnih tijela	0	0	0
industrijskih i komercijalnih tvrtki	0	0	0
udruga i društava	0	0	0
ostale knjižnice	2	0	2

3.1. USLUGE I KORIŠTENJE

Tablica 14: Broj korisnika specijalnih knjižnica prema kategoriji i vrsti knjižnica

Vrsta specijalne knjižnice	Broj knjižnica	Aktivni posuđivači	Aktivni korisnici		
			Ukupno	Broj suradničkog i znanstvenog osoblja u matičnoj instituciji	Vanjski korisnici
Institutske	1	57	163	137	26
Muzejske	7	188	200	154	145
Arhivske	2	87	596	55	556
Vjerske zajednice	-	-	-	-	-
Bolničke	2	45	107	210	2
Ostale knjižnice	2	21	41	41	21
UKUPNO	14	398	1107	597	750

Tablica 15: Broj usluga prema vrsti specijalnih knjižnica

Vrsta specijalne knjižnice	Posudbe	Međuknji. posudba	Posjete	Radionice	Polaznici radionica	Preuzete jedinice
Institutske	150	550	2392	0	0	0
Muzejske	1578	68	3462	1	15	392
Arhivske	563	1	1034	0	0	0
Bolničke	74	99	1333	0	0	0
Ostale knjižnice	550	0	410	4	7	0
UKUPNO	3.065	718	8.631	5	22	392

3.2. FOND

Tablica 16: Fond prema vrsti građe i prema vrsti specijalne knjižnice

Vrsta specijalne knjižnice	Knjige	U otvorenom pristupu	Časopisi	Ocjenski radovi	Ostala građa	UKUPNO
Institutske	5.478	0	0	188	0	5.666
Muzejske	101.138	35.476	66.862	54	35.887	239.417
Arhivske	56.642	67	9.431	30	130	66.300
Bolničke	16.773	5604	7.803	877	0	31.057
Ostale knjižnice	16.145	0	1.480	16	604	18.245
UKUPNO	196.176	41.147	85.576	1.165	36.621	360.685

Sve specijalne knjižnice čuvaju vrijedan fond. Donacijama razmjenjuju tiskanu građu (knjige i časopise). Instituti i bolnice ulažu svoja sredstva podjednako u knjige i časopise.

Najveći problem se pojavio kod unosa časopisa te je pretpostavka da nije zbrajan na isti način.

Knjižnični programi nemaju dobra rješenja za evidenciju časopisa što stvara dodatni problem. Određen broj časopisa koje se knjižnicama daruju nije tematski vezan za fond koji knjižnica razvija pa dolazi do nagomilavanja nepotrebne građe. Potrebno je uvesti sustav razmjene takvih publikacija. Sveučilišna knjižnica u Splitu će biti medijator u tim razmjenama i na svojim će stranicama otvoriti prostor za pregled publikacija koje knjižnice u sustavu matičnosti Sveučilišne knjižnice nude.

3.3. PRORAČUN I TROŠKOVI

Tablica 17: Troškovi nabave i edukacije prema vrsti specijalnih knjižnica

Vrsta specijalne knjižnice	Troškovi nabave građe, e-izvora, uveza (kn)	Troškovi edukacije (kn)	UKUPNO
Institutske	4.185,30	1.518,83	5.704,13
Muzejske	47.273,46	0	47.273,46
Arhivske	**690,10	0	690,10
Bolničke	25.087,00	0	25.087,00
Ostale knjižnice	*3.101,09	0	3.101,09
UKUPNO	80.336,95	1.518,83	81.855,78

*Međunarodni centar za podvodnu arheologiju u Zadru

**Državni arhiv u Zadru

Novčana sredstva koja se izdvajaju za specijalne knjižnice nisu velika. Institut za oceanografiju i ribarstvo ima nešto veća sredstva za nabavu knjižnične građe, ali u muzejskim i arhivskim knjižnicama bi taj iznos trebao biti puno veći.

I u ovoj godini se nastavlja trend malih ili nikakvih ulaganja ustanova u edukaciju knjižničnih djelatnika. Mišljenja sam da je knjižničarima potrebno osigurati edukaciju svake godine kako bi mogli i na taj način nadograđivati svoje znanje te s kolegama iz istih vrsta knjižnica razmjenjivati primjere dobre prakse.

Treba uzeti u obzir da je situacija u 2020. godini uvjetovana COVID-19 pandemijom i posebnim epidemiološkim mjerama i iz tog razloga je veliki broj knjižničara imao priliku prisustvovati online skupovima i raznim edukacijama.

3.4. PRISTUP I OPREMA

Tablica 18: Stanje pristupa i opreme u specijalnim knjižnicama

Specijalne knjižnice	Tjedno radno vrijeme	Broj radnih mjesta	Broj računala za korisnike	m ² ¹⁴	Korisnički prostor
Institutske	40	30	1	250	180
Muzejske	282	37	3	723	274
Arhivske	70	36	4	600	220
Bolničke	80	9	5	271	103
Ostale knjižnice	80	14	1	146	35
UKUPNO	537	126	14	1.990 m²	

Prosječno tjedno radno vrijeme je 40 sati u institutima, arhivima i bolnicama. Kod muzejskih knjižnica je negdje i manje, ovisno imaju li zaduženu stručnu osobu za vođenje knjižnice.

Knjižnica Kliničkog bolničkog centra u Splitu je izgubila dio prostora na Križinama. Kako se prostor trenutno renovira ne zna se sa sigurnošću kako će on izgledati.

Knjižnična građa je privremeno smještena u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu.

Tablica 19: Knjižnični programi koje koriste specijalne knjižnice

Visoka učilišta	Aleph	Metel	Zaki	CroList	Koha	Ostalo
Institutske	0	0	0	1	0	0
Muzejske	0	1	0	1	0	5
Arhivske	0	1	0	1	0	0
Bolničke	0	1	0	0	0	1
Ostale	0	0	0	0	0	2
UKUPNO	0	3	0	3	0	8

U knjižnicama se koriste različiti knjižnični softveri: Metel, CROLIST, Zaki, Indigo i K++ te u pojedinim knjižnicama jednostavni programi u Microsoft Access bazi podataka i stare DOS verzije CROLIST-a.

Program K++ bi se trebao nadograđivati i prilagoditi potrebama knjižnične djelatnosti, a zastarjele verzije bilo kojih programa nadomjestiti novima.

Kada bi svi koristili jedan knjižnični sustav, knjižničarima (posebno solo knjižničarima) bi se ostavilo prostora za obavljanje drugih poslova: priprema edukacije, izrada edukativnih sadržaja na mrežnim stranicama te sudjelovanje u raznim drugim aktivnostima matičnih ustanova.

¹⁴ Ukupan prostor i prostor za korisnike.

3.5. KNJIŽNIČNO OSOBLJE

Tablica 20: Broj osoblja knjižnice prema radnom mjestu i vrsti specijalnih knjižnica

Vrsta specijalne knjižnice	Pom. knjiž.	Knjiž.	Dipl. knjiž.	Viši knjiž.	Knjiž. savjet.	Ostali	Ukupno
Institutske	0	0	1	0	0	0	1
Muzejske	2	1	3,50	2	0	0	8,50
Arhivske	0	0	2	0	1	0	3
Bolničke	0	0	2	0	0	0	2
Ostale knjižnice	0	0	2	0	0	0	2
UKUPNO	2	1	10,50	2	1	0	16,50

Tablica 21: Broj osoblja specijalnih knjižnica prema postignutom stručnom zvanju

Vrsta specijalne knjižnice	Pom. knjiž.	Knjižničar	Dipl. knjiž.	Viši knjiž.	Knjiž. savjetnik	Ukupno
Institutske	0	0	1	0	0	1
Muzejske	2	1	4	2	0	9
Arhivske	0	0	2	0	1	3
Bolničke	0	0	2	0	0	2
Ostale knjižnice	0	0	2	0	0	2
UKUPNO	2	1	11	2	1	17

Ako se promatra broj zaposlenika u knjižnici prema postignutom stručnom knjižničarskom zvanju, bez obzira na ugovorno radno mjesto, ukupno ih je 17. Od toga broj diplomiranih knjižničara je 64,7 %, knjižničara i pomoćnih knjižničara po 11,77 % te viših knjižničara i knjižničarskih savjetnika po 17,64 %.

Tablica 22: Specijalne knjižnice prema broju zaposlenika

Broj zaposlenika u specijalnim knjižnicama	Institutske	Muzejske	Arhivske	Bolničke	Ostale knjižnice	% u strukturi
1 zaposlenik	0	5	1	2	2	71,43
2 zaposlenika	1	2	1	0	0	28,57
Ukupno	1	7	2	2	2	100%

Većina specijalnih knjižnica (njih 10, 71,43%) ima jednu osobu s PRV, dok manji broj knjižnica (njih 4/28,57%) ima po jednu zaposlenu osobu s PRV.

Potreba zapošljavanja stručnog knjižničnog osoblja se nameće u svim specijalnim knjižnicama koje čuvaju vrijednu knjižničnu građu.

<i>Pokazatelji</i>	<i>Najmanji</i>	<i>Najveći</i>
<i>Izvori, pristup i infrastruktura</i>		
Postotak uspješnih međuknjižničnih posudbi	0%	100%
Prostor za korisnike po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	21	6957
Osoblje po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	0,3	166,7
<i>Korištenje</i>		
Posudbe po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	0	56,7
Broj preuzetih jedinica sadržaja po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	1	13
Posjete knjižnici po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	0	145
Korisničko pohađanje knjižničnih događanja po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	-	-
Broj korisničkih pohađanja edukacije po populaciji koju knjižnica treba uslužiti	652	1167
Postotak dosegnute ciljane populacije	0	269
<i>Učinkovitost</i>		
Trošak po aktivnom korisniku	827,99	50.245,74
<i>Mogućnosti i razvoj</i>		
Broj sati pohađanja predavanja formalnog obrazovanja po članu knjižničnog osoblja	0	98
Postotak institucionalnih sredstava dodijeljenih knjižnici	0,0	5,6

4. Neaktivne knjižnice

U Sustavu jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica navedena je **35 knjižnica/knjižna** zbirka koja je u *Sustavu jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica* označena kao neaktivna, a od tog broja 5 knjižnica je upisano u *Upisnik knjižnica*. Veliki postotak knjižnica sa statusom „neaktivna“ upisalo je podatke o fondu.

Tablica 23: Neaktivne knjižnice

NEAKTIVNE KNJIŽNICE	Broj knjižnica	Ugasila se knjižnica	Knjižnična zbirka	Nema zaposlenog knjižničara	U Upisniku knjižnica DA/NE - broj		Drugi razlog zašto je knjižnica neaktivna za one za koje se može utvrditi
					DA	NE	
Institutske	2		1	1	DA	K-649	Hidrografski već godinama ima prof. koja je zadužena za knjižnicu: Institut za jadranske culture i melioraciju krša nema knjižničnog djelatnika;
Bolničke	2	1	-	1	DA	K-470 K-858	OB Šibenik je bila velika knjižnica i nakon odlaska dipl. knjižničar u mirovinu, ugašena je. Stručna knjižnica Psihijatrijske bolnice Ugljan već dugo godina je pod vodstvom prof.
Muzejske	25	-	13*	-	DA/NE	K-868 K-1544	Zaduženja za knjižnicu imaju dokumentaristi, viši kustosi i ravnatelji.
Arhivske	2	-	-	2	NE	-	Državni arhiv u Šibeniku i Dubrovniku nemaju zaposlenog knjiž. djelatnika
Ostale specijalne knjižnice	-	-	-	-	-	-	-
Knjižnice visokih učilišta	4	1	-	3	NE	-	Nema stalnog zaposlenog knjiž. Djelatnika: Veleučilište u Kninu i Knjivica FESB Split (trenutno bez knjižničnog djelatnika; natječaj u tijeku)
UKUPNO				35			

Sve knjižnice koje nemaju zaposlenog knjižničnog djelatnika u sustavu su navedene kao „*neaktivne*“ i većina kao knjižne zbirke.

Zadarska županija:

- Knjižnica Muzeja antičkog stakla Zadar
- Knjižnica Konzervatorskog odjela MK u Zadru (u postupku sređivanja)
- Knjižnica Stalne izložbe crkvene umjetnosti
- Zavičajni muzej Benkovac
- Stručna psihijatrijska bolnica Ugljan

Splitsko-dalmatinska županija:

- Knjižnica Muzeja Starog grada
- Knjižnica Galerije Meštrović u Splitu
- Knjižnica Prirodoslovnog muzeja Split
- Knjižna zbirka HAZU Split
- Knjižnica Gradskog muzeja Drniš
- Knjižnica Zavičajnog muzeja Drniš
- Knjižnica Zavičajnog muzeja Imotski
- Knjižnica Muzeja cetinske krajine
- Knjižnica Muzeja Kaštela
- Knjižnica Muzeja triljskog kraja
- Knjižnica Hrvatskog pomorskog muzeja u Splitu
- Knjižnica Gradske galerije Antun Gojak Makarska
- Knjižnica Gradskog muzeja Makarska
- Knjižnica Instituta za jadranske kulture i melioraciju krša
- Knjižnica Hidrografskog instituta u Splitu
- Knjižnica Visoka škola za inspekcijski i kadrovski menadžment u pomorstvu
- Knjižnica FESB Split

Šibensko-kninska županija:

- Knjižnica Državnog arhiva Šibenik
- Knjižnica Veleučilišta “Marko Marulić”, Knin

Dubrovačko-neretvanska županija:

- Knjižnica Gradskog muzeja Korčula
- Knjižnica Umjetničke galerije Dubrovnik
- Knjižnica Pomorskog muzeja Orebić
- Knjižnica Državnog arhiva u Dubrovniku
- Knjižnica Doma Marina Držića
- Knjižnica HAZU Dubrovnik
- Knjižnica Prirodoslovnog muzeja Dubrovnik
- Knjižnica Muzeja i zbirka Baltazara Bogišića u Cavtatu
- Knjižnica Zavičajne zbirke Ploča

Dvije knjižnice su prestale s radom:

- *Knjižnica TV akademije* i
- *Knjižnica Opće bolnice Šibenik*

Knjižnica Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje je cijelu 2020. godinu bez stručne knjižničarske osobe. Dva radna mjesta knjižničnih djelatnika, dipl. knjižničarka i pomoćna knjižničarka, nakon odlaska kolegica u mirovinu raspodijeljena su djelatnicima Fakulteta drugih zanimanja te je knjižnica ostala bez nadzora. Promjenom uprave Fakulteta Sveučilište u Splitu je ponovno dodijelilo jedno radno mjesto dipl. knjižničara te je natječaj u tijeku. Sveučilišna knjižnica u Splitu posljednje dvije

godine je preuzela pružanje dijela usluga studentima i djelatnicima Fakulteta. Nadam se da će se uskoro ponovno doći do aktiviranja knjižnice.

Knjižnica Galerije Meštrović u Splitu ima zbirku knjiga za interno korištenje i za sada nemaju namjeru zbirku inventarizirati i obraditi niti zaposliti dipl. knjižničara. Ne žele posuđivati građu vanjskim korisnicima.

Knjižnica Instituta za jadranske kulture i melioraciju krša nema zaposlenu stručnu osobu.

Knjižnica Konzervatorskog odjela MK u Zadru: voditelj Odjela je stupio u kontakt s kolegama s odjela Informacijskih znanosti u Zadru te će se problem obrade knjižničkog fonda riješiti kroz praksu studenata knjižničarstva u Zadru. Projekt vodi prof. dr. sc. Marijana Tomić, a građa će se obrađivati u Zaki knjižničnom programu. Projekt je započet u 2021. godini.

Knjižnica Muzeja antičkog stakla Zadar periodično zapošljava novu osobu na stručnom osposobljavanju.

Stručna knjižnica Psihijatrijske bolnice Ugljan je dobro vođena knjižnica koju već godinama vodi kolegica koja nije stručna knjižničarska djelatnica, ali to se u vrijeme kada je bila zaposlena od nje nije ni tražilo. Ista situacija je s kolegicom u *Knjižnici Hidrografskog instituta u Splitu*.

Knjižnica Opće bolnice Šibenik je prestala s radom.

Knjižnica Gradskog muzeja Korčula: građa je inventarizirana i upisana u Excel tablice, zamolili su za pomoć i savjet, pokušali bi zaposliti stručnu osobu na ugovor ili bi se kustosica koja je sada zadužena osposobila za unos građe.

Knjižnica Pomorskog muzeja Orebić: posjeduje vrijednu građu starih knjiga, ponovno su se osnovali kao samostalna ustanova te uspješno rješavaju pitanje knjižnične građe. Pomoć i savjet bi im dobro došao.

Knjižnica Prirodoslovnog muzeja Dubrovnik: posjeduju samo zbirku literature (cca. 500 naslova) za internu upotrebu. Smatraju da nema potrebe biti u Sustavu. Predloženi su za brisanje.

Knjižnica zavičajne zbirke Ploča: zbirka se trenutno nalazi u Pučkom otvorenom učilištu u Pločama, a bit će preseljena u sređeni prostor Doma kulture Ploče.

Dio navedenih knjižnica je u hodogramu terenskog rada za 2021. godine, a ostatak će biti posjećen početkom 2022. godine.

Epidemiološka situacija u RH posljednjih mjeseci nije dozvoljavala terenski rad pa se pitanje sređivanja statusa nekih knjižnica kako je planirano neće riješiti u ovoj godini.

KLASA: 612-04/21-01/403

URBROJ: 2181-121-01-21-02

Split, 21. svibnja 2021.

Izvješće sastavila:

Voditeljica Matične službe za
istraživanje i razvoj
Irena Urem, viša knjižničarka